

Darja Marjanović

Šolski center Novo mesto, Srednja elektro šola in tehniška gimnazija

POMEN IN OBLIKOVANJE IZVEDBENEGA KURIKULA V SREDNJI ŠOLI

Significance and Design of Implemented Curriculum in Secondary School

IZVLEČEK

Priprava in uporaba izvedbenega kurikula je bila v projektu NA-MA POTI ena od dejavnosti, ki smo ji na Šolskem centru Novo mesto - Srednja elektro šola in tehniška gimnazija posvetili posebno pozornost. V prispevku opišemo, kako smo pristopili k pripravi dokumenta izvedbenega kurikula na srednji šoli, in poudarimo pomembnost vključenosti vseh članov projektnega tima v pripravo dokumenta.

Ključne besede: izvedbeni kurikulum, srednja šola

ABSTRACT

Developing and using implemented curriculum was an initiative of the NA-MA POTI project that received special attention at the School Centre Novo mesto - Secondary School of Electrical Engineering and Technical Gymnasium. This article covers the approach to developing the secondary school curriculum implementation document, highlighting the importance of involving all project team members in its design.

Keywords: implementation curriculum, secondary school

UVOD

Izvedbeni kurikulum je pomemben dokument pri načrtovanju uvajanja kakovostnih dejavnosti v vzgojno-izobraževalno delo, saj s premišljenim načrtovanjem vplivamo na učinkovitost izvedenih dejavnosti in tako lahko pričakujemo, da bomo dosegli zastavljene cilje, t. i. izboljšanje znanja in dosežkov dijakov. Izvedbeni kurikulum nam omogoča vpogled v sledljivost pri usvajanju znanja in razvijanju pismenosti (kompetenc) ter prikaz dejavnosti, s katerimi dosegamo učne cilje in razvijamo posamezne veščine. Prav tako pa nam omogoča sprotno evalvacijo in morebitno posodabljanje oz. izboljšavo izvedenih dejavnosti.

Izvedbeni kurikulum, ki smo ga VIZ-i oblikovali in izpolnjevali v okviru projekta NA-MA POTI, je zelo koristen in dragocen dokument, saj vključuje uresničevanje vzgojno-izobraževalnih ciljev z gradniki in podgradniki matematične, naravoslovne in finančne pismenosti ter veščinami kritičnega mišljenja, reševanja avtentičnih problemov in odnosa do naravoslovja in matematike. Vse naštetu smo razvijali z dejavnostmi, v katerih smo uporabljali strategije prožnih oblik učenja s poudarkom na aktivni vlogi dijakov. Dokument izvedbenega kurikula vsebuje naslove zapisov dejavnosti, ki so oblikovani tako, da vsebujejo tako procesne kot tudi vsebinske cilje izvedene dejavnosti. V večini primerov so to

avtentični primeri. Na ravni VIZ-a izvedbeni kurikulum predstavlja vmesno raven načrtovanja in oblikovanja celostnega načrta, kako po vertikali in horizontali zagotoviti dovolj ustreznih priložnosti za razvijanje vseh za življenje ključnih znanj oz. pismenosti in veščin oz. kompetenc, tako da bodo učne izkušnje dijake vodile v nadgrajevanje in poglobljanje znanj in veščin. Dobro izdelan in preverjen izvedbeni kurikulum zajema didaktične pristope, pedagoške strategije ter obetavne prakse, ki prispevajo k razvoju kritičnega mišljenja in reševanja problemov za dvig naravoslovne, matematične in finančne pismenosti dijakov. Izvedbeni modeli inovativnega učnega okolja in prožnih oblik učenja, ki smo jih razvijali v okviru projekta NA-MA POTI, bodo po zaključku projekta zagotovo prenosljivi na druga področja izobraževalne vertikale. Vključevali bodo namreč premišljeno uporabo razvitih in preizkušenih didaktičnih pristopov in strategij za razvoj vseživljenjskih znanj in veščin.

PRIPRAVA IZVEDBENEGA KURIKULA NA SREDNJI ŠOLI

Oblikovanja in izpolnjevanja izvedbenega kurikula smo se na Šolskem centru Novo mesto - Srednja elektro šoli in tehniška gimnazija lotili zelo sistematično.

Predstavitev pomena izvedbenega kurikula članom projektnega tima

Ključno je bilo, da sva sovodji imeli pozitiven odnos do oblikovanja izvedbenega kurikula, ga razumeli in predstavili kot izboljšanje dosedanje prakse ter predstavili tudi prednosti izpolnjevanja in uporabe izvedbenega kurikula, s čimer sva poudarili smisel in uporabnost tega dokumenta. Pojasnili sva, da nam izvedbeni kurikul omogoča kakovostno načrtovanje in hkrati tudi posodabljanje načrtovanja in izvedbe učnega procesa, s katerim želimo doseči pričakovane učne cilje. Prav tako nam nudi vpogled v raznolikost izvedenih dejavnosti, s katerimi razvijamo pismenosti in veščine, ki zagotavljajo napredovanje in razvoj dijakovega razmišljanja.

Predstavitev in dopolnjevanje dokumenta za izvedbeni kurikul

Predlogo dokumenta izvedbenega kurikula, ki so jo pripravili na ZRSŠ, smo v projektne timu temeljito analizirali in se pogovorili o tem, katere podatke bi bilo še dobro zbrati, zato da bi lažje sledili napredku naravoslovne, matematične in finančne pismenosti, razvijanju procesov in veščin kritičnega mišljenja ter odnosa do matematike in naravoslovja, pri tem pa uporabili strategije prožnih oblik učenja in ustrezne avtentične primere.

V prvo obliko izvedbenega kurikula sva vodji projektnega tima vpisali vse najine zapise dejavnosti in izpolnili podatke v ustreznih rubrikah ter podatke o vključenih gradnikih oz. podgradnikih posameznih pismenosti. Tako izpolnjen dokument izvedbenega kurikula sva predstavili članom projektnega tima, ki so lahko videli, kaj naj bi dokument vseboval, ter ocenili, ali so vsebovani podatki zadostni, ali je treba še kaj dopolniti.

Skupaj smo ugotovili, da vključimo tudi podatke o šolskem letu ter o paralelkah (oddelkih oz. razredih) v posamezni horizontali, kjer smo dejavnosti razvijali, saj bomo lažje sledili izvedenim dejavnostim in napredku pri razvijanju pismenosti in preostalih veščin po vertikali. Dodali smo tudi podatek šolskem letu vpisa oddelka (Preglednici 1 in 2).

Poleg tega smo se odločili ločiti podatke glede na vrsto izobraževalnega programa, v katerem smo pismenosti razvijali (srednje poklicno izobraževanje, srednje strokovno izobraževanje in tehniška gimnazija).

Pomembno je bilo, da se v kurikul vpišejo vse dejavnosti, tako tiste, ki smo jih zapisali v predlogo in oddali v spletno učilnico projekta, kot tudi tiste, ki smo jih izvedli, vendar pa jih nismo zapisali v predlogo za zapis dejavnosti. Še posebej smo bili pozorni na to, da je naslov dejavnosti zaje-mal procesne in vsebinske učne cilje, kar lahko pripomore k bolj slikoviti predstavi o dejavnosti nekemu, ki izvedbeni kurikul prvič bere in želi dobiti vpogled v raznolikost izvedenih dejavnosti tako po horizontali kot tudi po vertikali posameznega izobraževalnega programa. Zato je tudi zelo priporočljivo, da izvedbeni kurikul dosledno izpolnjujemo, da so zapisi v dokumentu poenoteni, tako da vsebujejo pomembne podatke, ki bodo v pomoč preostalim učiteljem pri uporabi kurikula.

Zaželeno je bilo tudi, da v dokument vpišemo podatke o medpredmetnem povezovanju, ki smo ga izvedli v določenem obdobju, s katerim smo razvijali pismenosti in veščine posameznih predmetnih področij ter spodbujali večjo samostojnost in ustvarjalnost dijakov v učnem procesu, s čimer so dijaki zagotovo pridobili trajnejše znanje in kakovostnejše veščine (Preglednica 3). S tem sva vodji projektnega tima želeli spodbuditi vse učitelje, ki so sodelovali v projektu, k še večji krepitvi sodelovanja in timskega dela med njimi.

Vključenost vseh članov projektnega tima v oblikovanje izvedbenega kurikula

Zelo pomembno je bilo, da sva v proces nastajanja ustreznega izvedbenega kurikula v največji možni meri vključili člane projektnega tima, da so pri nastajanju zapisov sodelovali že od začetka, saj so le tako lahko razumeli pomen in namen posameznih korakov pri nastajanju dokumenta. S tem so zagotovo začutili, da prispevajo k razvoju, nadgradnji in izboljšavi dokumenta. Zavedali sva se, da je pri oblikovanju dokončnega uporabnega formularja treba pridobiti čim več povratnih informacij tistih, ki bodo ta dokument uporabljali tudi v prihodnje. Poudarjali sva pomembnost izvedbenega kurikula za trajnost in prenosljivost rezultatov projekta, saj lahko izpolnjevanje takega dokumenta postane redna pedagoška praksa na VIZ-u.

Refleksija na izpolnjevanje izvedbenega kurikula

Morda je bilo pri začetnem izpolnjevanju izvedbenega kurikula, ko so člani projektnega tima prvič vpisovali primere

► PREGLEDNICA 1: Osnovna preglednica (Zavod RS za šolstvo)

Predmet	Oddelek	Šol. leto	Učitelj	Naslov dejavnosti	MP.1.1	MP.1.2	MP.1.3

► PREGLEDNICA 2: Dopolnjena preglednica (Srednja elektro šola in tehniška gimnazija, ŠC Novo mesto)

Predmet	Oddelek	Šol. leto	Paralelka	Leto vpisa	Učitelj	Naslov dejavnosti	MP.1.1	MP.1.2	MP.1.3

► PREGLEDNICA 3: Primer izpolnjenega izvedbenega kurikula (SEŠTG) s poudarkom na medpredmetnosti

Predmet	Oddelek	Šol. leto	Paralelka	Leto vpisa	Učitelj	Naslov dejavnosti
ELE-MAT	T4A/B/C	18/19	A/B/C	2014		Z matematiko do vsote izmeničnih tokov
ANG-MAT	T2A	18/19	A	2017		Kotne funkcije po angleško
ZGO-MAT	T1A	18/19	A	2018		Delo z virom in vizualizacija podatkov
RAČ-MAT	T3A/B/C	18/19	A/B/C	2016		Zapis funkcije v programskem jeziku – ploščina pod krivuljo
ELE-MAT	T4A/B/C	18/19	18/19	2015		Uporaba določenega integrala pri izračunu spremembe energije v kondenzatorju
RAČ-MAT	T3A/B/C	18/19	A/B/C	2016		Raziskovanje dela z velikimi števili v računalništvu
RAČ-MAT	T3A/B/C	19/20	A/B/C	2017		Seštevanje vrste
ZGO-MAT	T2A	19/20	A	2017		Pretvarjanje blagovno-denarnih vrednosti
ANG-MAT	T1A	20/21	A	2020		Uporaba matematičnega modela za tvorbo samostalnikov
FRA-MAT	T1A	20/21	A	2020		Zapis števil in osnovnih računskih operacij v tujem jeziku (francoščina)
ZGO-MAT	T1C	20/21	C	2020		Izdelava časovnega traku s pomočjo rač. orodij
ZGO-MAT	T2B	20/21	B	2019		Načrtovanje potovanja in stroškov v obliki potovalnega načrta
ZGO-MAT	T1A/B/C	20/21	A/B/C	2020		Načrtovanje potovanja in stroškov v obliki potovalnega načrta
ELE-MAT	T2A	21/21	A	2019		Merjenje UI karakteristike in zapis Ohmovega zakona
ZGO-MAT	T1C	21/22	C	2020		Izdelava časovnega traku s pomočjo rač. orodij
ZGO-MAT	T1C	21/22	C	2022		S pomočjo matematičnega zapisa pojasni odnose med elementi zgodovinopisja
ZGO-MAT	T3C	21/22	B	2022		Gospodarski zlom ZDA

izvedenih dejavnosti, začutiti negotovost, saj še niso videli celovite slike dragocenosti in uporabnosti dokumenta. Že proti koncu šolskega leta, ko sta se število in raznolikost vpisanih primerov povečevala, smo zagotovo začutili dodano vrednost dokumenta. Ob analizi nastalega dokumenta smo z zadovoljstvom videli raznolikost izvedenih dejavnosti ter vključenih gradnikov in podgradnikov in ugotovili, da smo naredili velik korak naprej v procesu razvijanja naravoslovne, matematične in finančne pismenosti ter da smo pri dijakih spodbujali kritično mišljenje in pozitiven odnos do matematike in naravoslovja z avtentičnimi primeri izvedenih dejavnosti in prožnimi oblikami učenja. Že naslednje šolsko leto smo iz obstoječega kurikula črpali bogate usmeritve o neizkoriščenih priložnostih ter možnostih za izboljšavo oz. nadgradnjo naše pedagoške prakse, poleg tega pa našli nove ideje za izvedbo dejavnosti za razvijanje posameznih pismenosti in veščin ter za morebitno izvedbo medpredmetnega in timskega povezovanja med učitelji različnih predmetnih področij.

SKLEP

Izvedbeni kurikulum je »živ« dokument, v katerem lahko natančno opredelimo načrtovanje, razvijanje in izvedbo obetavnih pedagoških praks in didaktičnih pristopov. Kakovostni izvedbeni kurikulum je zagotovo rezultat večletnega procesa v VIZ-u, ki lahko nastane le s timskim načrtovanjem učiteljev in se na podlagi stalnega spremljanja in evalvacije tudi neprestano spreminja, dopolnjuje in izboljšuje. Z oblikovanjem kakovostnega izvedbenega kurikula vzpostavljamo, krepimo, izboljšujemo in nadgrajujemo sodelovalno in timsko delo najprej v posameznih aktivih, kasneje pa tudi na celotnem VIZ-u, saj lahko vzorec izvedbenega kurikula, ki je nastal v projektu NA-MA POTI, postane enoten za vsa predmetna oz. strokovna področja tako po horizontali kot tudi po vertikali. S predstavitvijo preverjenega izvedbenega kurikula naše šole na srečanjih v okviru regijskih mrež VIZ-ov v območnih enotah ZRSŠ smo prenašali izkušnje in obetavne prakse tudi na preostale učitelje oz. VIZ-e, s čimer smo zagotovili trajnost napredka in doseženih rezultatov v projektu NA-MA POTI.